

NORGES BONDELAG

Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Vår saksbehandler
Amund Johnsrød
22 05 45 55

Vår dato
04.04.2013
Deres dato
05.03.2013

Vår referanse
13/00412-2
Deres referanse

Meld. St. 13 (2012-2013) "Ta heile Noreg i bruk" Høyringssvar frå Norges Bondelag

Norges Bondelag er generelt godt nøgd med og samd i dei overordna målsettingane i distriktsmeldinga og at regjeringa går inn for å oppretthalda hovudtrekka i busettingsmønstret. Det er positivt at regjeringa vil nytte dei naturgjevne ressursane i heile landet for nasjonal verdiskaping, og heilt avgjerande for norsk matproduksjon, som må vere basert på norske areal. For å nå målet om meir mat produsert på norske ressursar, slik det er trekt opp i Meld.St. 9 (2011-2012)"Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords, er mange av måla og tiltaka i *distriktpolitikken* avgjerande og naudsynte. Det er godt samsvar mellom mange av målsettingane og tiltaka i desse to meldingane. Mange felles utfordingar og kritiske faktorar for å nå samanfallande mål krev tydlege tiltak og innsats.

Landbruk er avgjerande for næringsutvikling og busetting i mange distriktsområde. Jord- og skogbruksnæringane sysselset om lag 115 000 menneske. Desse arbeidsplassane er spreidd på garder, næringsmiddelindustribedrifter og i bygdenæringer over heile landet. Næringerne er ofte ryggraden i mange område med lite anna næringsliv. Kommunar der landbruket står for en høg del av sysselsettinga ligg i hovudsak i regionar med små arbeidsmarknader.

Me ser no urovekkande tendensar for fleire indikatorar knytt til landbruket. Arealet i bruk går ned i distrikta mest grunna nedlegging og gjengroing. Viktige produksjonar som storfekjøtt og sau/lam har underdekking. Det er importerte matvarer som fyller den aukande norske matmarknaden. Den todelte norske økonomien, med oljedrivne høge løner på den eine sida og høge kostnadalar og andre utfordringar for norsk vareproduksjon på den andre sida gjer rekruttering til landbruket vanskeleg.

Norges Bondelag vil derfor understreke at eit svært viktig distriktpolitisk verkemiddel vil vere å sette i verk tiltak med sikte på å nå måla i Landbruks- og matmeldinga. Det vitigaste enkeltgrepet er betring av inntektsmøgleheitene for matprodusentane.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	E-postadresse:
Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Landbrukets Hus, Schweigaardsgate 34 C 0191 OSLO	22 05 45 00	bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

Kommentarar vidare fylgjer oppbygging av Meld. St. 13 (2012-2013) "Ta heile Noreg i bruk".

Målsettingar

Norges Bondelag vil peike på at målet om *sterkare vekst i bustadbygginga* lett kjem i konflikt med jordvernet. Me vil ha klårare jordvernsmål i jordlova, lyfte avgjerdsmynne til fylkesmannen i slike saker, eige mål om minst 1.8 da fulldyrka areal pr innbyggjar og ha krav om nydyrking av dobbelt av det planlagd nedbygde arealet.

Kopling av arbeidsmarknader er eit sentralt poeng i meldinga, med vidare utbygging av samferdsel. *Transportpolitikken* er viktig for å nå distrikts- og regionalpolitiske mål. Gode vegar er også viktig for landbruket med tanke på å oppretthalde produksjonen med transport av innsatsfaktorar og produkt i alle delar av landet. Samstundes vil me også her peika på mogleg konflikt med jordvernet. **Norges Bondelag vil sterkt poengtere at jordvern må bli eit eige vurderingspunkt med langt tyngre vekt i alle utbyggingssaker.**

Meldinga seier at marknadsstyrt utbygging av *breiband* vil vere hovudelementet i breibandutbygginga og at regjeringa vil leggje til rette for konkurransen på området. Landbruket har lenge lege langt framme i bruk av IKT. Norges Bondelag meiner mange distrikt og område vil falle utanfor om ein ikkje går inn med ordningar og finansiering.

Attraktive lokalsamfunn

I meldinga er det vist til fleire endringar i *eigedomspolitikken*. Norges Bondelag støttar endringane for priskontroll og justeringane i Odelsloven som er fremja av regjeringa. Når det gjeld delingsforbodet i jordlova, støttar me dette endringsforslaget med etterhald om at areal skal sikrast for næring og matproduksjon for framtida, for å sikra jordvernet og for å førebyggje konfliktar mellom aktivt landbruk og andre interesser.

Me er samde i at kapasitet og *kompetanse i kommunane* er viktig. Mange kommunar har ikkje lenger naudsynt landbruksfagleg kompetanse, i ein skilde tunge landbrukskommunar er landbruksforvaltning heilt fråverande. Dette er kritisk for arealspørsmål, forvaltning av offentlig landbrukspolitikk og gjev svært låg servicegrad for næringsutøvarane. Det er også trond for meir og betre rådgjeving på næringsutvikling lokalt.

Rammevilkår for ein aktiv distrikts- og regionalpolitikk

Meldinga peikar på *differensiert arbeidsgjevaravgift* som eit heilt sentralt verkemiddel. Norges Bondelag støttar dette. Me vil peike på at utgiftene til leigd arbeidskraft i landbruket aukar. Med ei strukturutvikling som held fram, ser me at dette verkemidlet er viktig for jordbruksproduksjonen. Også for dei som satsar på bygdenæringer og startar ny verksemd med fleire tilsette kan dette vere avgjerande.

I fleire hove har me peika på at *investeringsstøtte* er avgjerande for utvikling av jordbruksdrifta. Aktuelle løysingar er både betre investeringsordningar og løysingar med fond med skattefordel, til dømes etter skogfondmodellen.

Meld.St. 9 (2011-2012)"Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords, legg opp til *regionale næringsprogram - RNP*. RNP skal byggjast på dei fylkesvise BU-midlane og bli styrkt gjennom omdisponering av midlar frå nasjonale program til regionalt nivå. Generelt skal investeringsmidlar prioriterast, og deling mellom tradisjonelt landbruk og bygdenæringer (tilleggsnæringer) skal bli tydlegare. Me meiner investeringar og fornying er ein avgjerande føresetnad for å kunne nå Stortinget sitt mål om auka norsk matproduksjon. Det er derfor viktig at det tradisjonelle landbruket blir vektlagt i prioriteringane av midlane. Samtidig støtter vi det todelte målet med BU-midlane. Mange vellykka bygdenæringer er etablerte med bakgrunn i støtte frå BU-midlane. Vi er positive til at regjeringa i landbruks- og matmeldinga legg stor vekt på å nyte dei moglegheitene for inntekt og sysselsetting som bygdenæringane representerer.

Norges Bondelag er nøgd med at *Innovasjon Norge* skal dekke oppdrag knytt til *landbruksbasert næringsutvikling*. Med økt vekt på regionale tilpassingar, vil det være spesielt viktig at faglaga i landbruket framleis har ei sentral rolle i å utarbeidet dei fylkesvise strategiane og retningsliner.

Med den nye plan- og bygningslova er fylkeskommunane si rolle som rettleiar og samordnar for kommuneplanlegging styrkt. Særleg dei mindre kommunane er avhengig av at fylkeskommunen har kompetanse og er pådrivarar for utviklingsarbeidet i kommunane.

Iddsats for næringsutvikling og verdiskaping

I Meld.St. 9 (2011-2012)"Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords ynskjer regjeringa å setja i verk ein meir *regionalt tilpassa landbruks- og matpolitikk*. Framlegget om tydlegare distriktsprofil er no arbeidd med av ei partssamansett arbeidsgruppe. Norges Bondelag meiner det er avgjerande å ha ein *samla nasjonal landbrukspolitikk*, med distriktpolitiske verkemidlar. Til å drive ein aktiv landbrukspolitikk trengst budsjettmidlar.

Distriktstiltaka i landbrukspolitikken skal kompensere for driftsulemper. Norges Bondelag er negative til at vi skal avvike frå det prinsippet og kompensere for "dårleg utvikling". Me vil understreka at eit kvart tiltak som vert sett i verk for å styrke distriktsprofilen i verkemidlane, må finansierast gjennom auka budsjettoverføringer og ikkje som omfordeling frå andre område/produsentar.

I Landbruks- og matmeldinga er det synt til potensialet for vidareutvikling av *bygdenæringane*. Me vil understreka at eit levande landbruk over heile landet, med aktiv matproduksjon er eit naudsint grunnlag for å få ei slik utvikling. Samtidig er me positive til å vere med å utvikle næringar som fornybar energi, naturbasert reiseliv, omsorgs- og velferdstenester (Inn på Tunet), matspesialitar, osb. Tilrettelegging for gründarar i høve velferdsrettar, kapital, enklare avklaring av verkemidlar og byråkrati, utvikling av nyskapingsmiljø er viktige tiltak.

Kompetanseheving i arbeidsmarknaden

Norges Bondelag støttar ein spreidd struktur for høgare *utdanning*, samarbeid mellom næringsliv og fylkeskommunen om utvikling av tilbodet og desentralisert og fleksibel utdanning. I brev til Kunnskapsdepartementet 24. september 2010 om *fagskoletilbod* innan landbruk – finansiering og organisering peika me på:

"... Norges Bondelag mener at fylkeskommunens ansvar for fagskoleutdanning må omfatte alle yrkesfag og at det må være et system for etablering og finansiering av fagskoletilbud på tvers av fylkesgrensene.

Norges Bondelag krever at fylkeskommunen tilbyr fagskoleutdanninger også innen landbruk. Fylkeskommunene må samarbeide om både tilbud og studentoppptak slik at det blir kontinuitet i utdanningstilbuet og tilstrekkelig antall studenter til det enkelte fagskoletilbud. Fylkeskommunens ansvar for fagskolen må derfor også omfatte økonomisk ansvar for studenter som går på fagskole i et annet fylke. Utdanningsmyndighetene må legge til rette slik at studenter i yrkesrettet fagskoleutdanning får samme økonomiske vilkår som studenter i annen høyere utdanning."

Det er no etablert fleire fagskoletilbod, men samordning mellom fylkeskommunane er framleis ikkje avklart.

Politikk for område med særlege utfordringar og potensiale

Mange grunneigarar som bur innanfor *verna og freda område* får særlege utfordringar med næringsdrift og utvikling. Samstundes kan dette også gje nye moglegheiter og nytt næringsgrunnlag. Norges Bondelag står prinsippet om "vern gjennom bruk". Me meiner det er viktig å førebyggje interesseomsetnader mellom verneinteresser og næringsutvikling, og vil peike på gode planprosessar og god involvering av grunneigarar. Det må leggjast betre til rette for både vidareføring av tradisjonell drift og ny næringsutvikling innanfor slike område.

Mange av områda med små arbeidsmarknader og høgt innslag av tradisjonelle næringar opplever store problem med rovdyr. Vanskar med husdyrhald, utvikling av jakt og fiske og andre utmarksressursar er tydelege konskevensar.

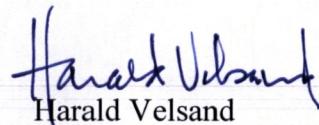
Arktisk landbruk med vidareutvikling av produkt, varer og tenester kan ha eit godt potensiale. Me vil peike på gode initiativ tekne mellom anna av Nordnorsk Landbruksråd til forsking og utvikling, og vil støtte opp om vidare utvikling.

Mykje av det same gjeld fjellandbruk. Her ser me trong for eigen forvaltningsmodell for BU-midlane, men også samordning med andre verdiskapingsprogram og handlingsplanar (10 mill kr for 2013 – fem år). Mange av desse områda kjem også innanfor verna område.

Betring av ordninga med å skrive ned studielån vil vere viktig for å møte trangen for kompetanse i Finnmark og Nord-Troms. Dette gjeld også akademikarar innan forvaltning, skule og rådgjeving i landbruket.

Med beste helsing

Per Skorge

Harald Velsand